

ΖΑΓΟΡΑ

Η αποκάδυψη μιας αρχαίας πόλης

By: Lesley Beaumont, Paul Donnelly, Stavros A. Paspalas
Από τους: Lesley Beaumont, Paul Donnelly, Stavros A. Paspalas
Photos: High Thomas, The Zagora Archaeological project, B. Miller
Φωτογραφίες: High Thomas, The Zagora Archaeological project, B. Miller

Among the historical and archaeological gems on Andros the site of Zagora is one of the most important. The site, which is situated atop a high headland on the west coast of the island, can be reached by an approximately 30-minute walk along a *monopati* from Stavropeda (Route no. 7) which takes you past impressive traditional Andrian architecture and spectacular landscape.

Ένα από τα σημαντικότερα ιστορικά και αρχαιολογικά διαμάντια της Άνδρου, είναι η Ζαγορά. Βρίσκεται στην κορυφή του απόκρημνου ακρωτηρίου στην δυτική ακτή του νησιού. Θα φτάσετε πεζοπορώντας το μονοπάτι 7, που συνδυάζει την εντυπωσιακή παραδοσιακή ανδριακή αρχιτεκτονική με το θεαματικό τοπίο.

Zagora's importance extends far beyond Andros as it is an extensive and singularly well-preserved settlement dating back to the ninth and eighth centuries BC. No other comparable settlement of this period is known elsewhere in the Greek world, so Zagora offers unique insights into how people of this period organized their houses, protected their community, worshipped, and lived their daily lives. But what is it that makes these centuries so interesting? The answer lies in the fact that it was during this period that ancient oral tales crystallized into the Homeric epics, the Iliad and the Odyssey; that the Greek alphabet developed; and that the first steps which led to the Greek polis were taken. It was also in these centuries that the Greeks of the post-Bronze Age period interacted ever more intensively with other Mediterranean peoples, especially those of the Near East. And, of course, the eighth century saw the establishment of the first Greek "colonies" overseas which were to dot the coast of the Mediterranean. The roots of so much of what the modern world has inherited from Antiquity can be traced back to the period during which Zagora flourished.

THE SETTLEMENT OF ZAGORA IS SO WELL PRESERVED

because about 700 BC its inhabitants moved elsewhere (possibly Palaiopolis, or even further afield beyond Andros), and the site was never re-inhabited, though people did visit its sanctuary and continued worshipping there into the fifth century BC. Given that the settlement was abandoned before texts

Ο οικισμός της Ζαγοράς είναι θαυμάσια διατηρημένος από τον 9ο -8ο π.Χ αιώνα. Είναι ο μοναδικός οικισμός σε όλη την ελληνική επικράτεια, που δίνει τόσο ολοκληρωμένη εικόνα του τρόπου που οι κάτοικοι αυτής της περιόδου οργάνωναν σπίτια τους, προστάτευαν την κοινότητά τους, προσεύχονταν και ζούσαν την καθημερινότητά τους. Στην διάρκεια αυτών των αιώνων αποκρυσταλλώθηκαν τα Ομηρικά έπη, γεννήθηκε το Ελληνικό Αλφάβητο, μπήκαν τα θεμέλια για την δημιουργία της πόλης και άρχισε η αλληλεπίδραση του Ελληνικού πολιτισμού, με άλλους Μεσογειακούς λαούς,

The Australian team is excited by the prospect of returning to Zagora in 2024 in order to continue its research.

ειδικά με εκείνους της Εγγύς Ανατολής. Ο 8ος αιώνας, τέλος, σημάδεψε την ακτή της Μεσογείου, αφού τότε βλέπουμε τις πρώτες ελληνικές υπερπόντιες «αποικίες». Οι ρίζες αυτής της μεγάλης κληρονομιάς ικνυλατούνται στην περίοδο άνθησης, της Ζαγοράς.

Ο οικισμός της Ζαγοράς είναι τόσο καλοδιατηρημένος διότι γύρω στα 700 π.Χ. οι κάτοικοι μετακινήθηκαν σε άλλο μέρος (πιθανόν στην Παλαιόπολη), και ο οικισμός δεν επανακατοικήθηκε ποτέ. Δεδομένου ότι ο τόπος εγκαταλείφθηκε πριν την ανακάλυψη της γραφής το

focusing on historical matters were written, its name was forgotten and the name by which we know the site today was not that used by its inhabitants.

In 1960 the then Ephor of Antiquities of the Cyclades, Nikolaos Zapheiropoulos, conducted a two-week excavation at the site, but the fieldwork conducted by Alexander Cambitoglou (University of Sydney) under the aegis of the Athens Archaeological Society between 1967 and 1974 revealed Zagora for what it truly is. The Australian team excavated a good number of the well-built houses, the open-air sanctuary (along with the temple built within it in the sixth century), and parts of the settlement's fortification wall. The excavations brought to light a wealth of material regarding how the inhabitants lived their lives, how they used the sea lanes to communicate with other communities, and the environment in which they lived. Many of the finds are very effectively displayed at the Archaeological Museum at Chora.

THE BEGINNING AND THE COME BACK

In 2012 a team from the University of Sydney and the Australian Archaeological Institute at Athens returned to Zagora with a new field research programme focusing on questions of social and economic organization, craft and "industrial" production processes, environmental issues including the question of how the ancient Zagoreans secured their water supply, and why they abandoned their homes ca 700 BC? In this endeavour we are fortunate to be equipped with a suite of scientific techniques, unavailable in the past, that we can apply to answering these questions. And as our own climate changes, it is all the more important for us to understand how our predecessors managed their environments and adapted to change. Our work at Zagora is making real contributions to these issues, so providing insights that can be utilized to confront the challenges we face today.

The Australian team is excited by the prospect of returning to Zagora in 2024 in order to continue its research, and we are grateful to the Greek Ministry of Culture, especially our colleagues in the Archaeological Ephorate of the Cyclades, for facilitating our ongoing work, and to our Andrian friends and supporters for all their help. ■

όνομά της ξεχάστηκε και το όνομα Ζαγορά είναι «καινούργιο».

Η ΑΡΧΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Το 1960 έγινε η πρώτη ανασκαφή, από τον Αλέξανδρο Καμπιτόγλου του Πανεπιστημίου του Σίδνεϊ, υπό την Αιγίδα της αρχαιολογικής κοινότητας στην Αθήνα. Μεταξύ του 1967-68 αποκαλύφθηκε το πραγματικό πρόσωπο της Ζαγοράς. Η ανασκαφή έφερε στο φως πλούσιο υλικό σχετικά με τον τρόπο ζωής των κατοίκων: πως χρησιμοποιούσαν τους διαύλους ναυσιπλοΐας για να επικοινωνήσουν με άλλες κοινότητες καθώς και το περιβάλλον που ζούσαν. Πολλά από τα ευρήματα εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο στην Χώρα.

Το 2012, μια ομάδα από το πανεπιστήμιο του Σίδνεϊ και το Αρχαιολογικό Ινστιτούτο της Αυστραλίας στην Αθήνα επέστρεψαν στην Ζαγορά με ένα νέο πρόγραμμα, για επιτόπια έρευνα, που επικεντρωνόταν σε ερωτήματα σχετικά με την κοινωνική και οικονομική οργάνωση της ζωής τους, τις τέχνες και την «βιομηχανική» διαδικασία παραγωγής, θέματα περιβάλλοντος και μεταξύ αυτών πως οι Ζαγοραίοι εξασφάλιζαν πόσιμο νερό και γιατί εγκατέλειψαν δια παντός τα σπίτια τους το 700 π.Χ. Σ αυτή την προσπάθεια είχαμε την τύχη να έχουμε επιστημονικές τεχνικές που δεν υπήρχαν στο παρελθόν και μπορούν να απαντήσουν σ αυτά τα ερωτήματα. Δεδομένης της κλιματικής αλλαγής, γίνεται ακόμα πιο σημαντικό να καταλάβουμε πως διαχειρίζονταν τις αλλαγές και πως προσαρμόζονταν σε αυτές που και εμείς αντιμετωπίζουμε σήμερα.

Η Αυστραλιανή ομάδα είναι ενθουσιασμένη με την προοπτική της επιστροφής της στην Ζαγορά το 2024 για να συνεχίσει τις έρευνες. Είμαστε ευγνώμονες στο Ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού και κυρίως στους συναδέλφους μας της Εφορίας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων για την διευκόλυνση των εργασιών και στους ανδριώτες φίλους και υποστηρικτές για την βοήθειά τους. ■